

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-; za štiri leta Din 15-; za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisli se ne vračaje

Delavsko-mladinski tabor

na SVETI PLANINI nad Trbovljami bo priredila »Krekova mladina«

v nedeljo, 17. julija.

Z jutranjimi vlaki prihod v Trbovlje, kjer bo zbirališče ob sedmih pred Društvenim domom, nakar odhod na gor. Tam bo ob desetih pridiga in sv. maša, pri kateri poje mešani pevski zbor. — Po sv. maši tabor. Govorilo bo več naših delavskih govornikov.

Po taboru v skupinah izletj v naravo.

Vabljeni vsi!

Krekova mladina.

Krivda inteligence.

Da vlada danes celemu svetu denarno mogotstvo ali kakor pravimo s tujo besedo plutokracija, je znana resnica. Nam ne gre v pričujočem članku za to, da bi to dejstvo še dalje razlagali, pač pa hočemo pokazati na enega izmed vzrokov tega pojava, ki se nam zdi v sedanjem času potreben prav posebnega poudarka. To je obnašanje takozvane inteligence. Socialisti marksisti pravijo, da je po njihovem materialističnem pojmovanju človeške družbe in njenih zakonov nujno tako, da je inteligenci stan v popolni odvisnosti od buržuazije in da se bo spet po taistih čudežnih zakonih zgodilo (pravzaprav bi se po zakonih marksizma že davno moralo), da se bo ta inteligenca v celoti izproletarizirala, nakar se bo zrevolucionirala in prestopila v vrste bojevnega proletarijata.

Vse te lepe reči pa se kakor tudi druge prerokbe marksizma niso izpolnile ali vsaj ne v taki meri. Imamo sicer dosti inteligence, ki se bori v delavskih vrstah in jih tudi vodi, dosti več pa je v bojni fronti kapitalizma, kateremu verno služi. Spet pravijo, da mora tako biti, kajti: čegaver kruh ješ, tega pesem poješ, kakor pravi nemški pregovor. Res je v veliki večini slučajev tako, toda ni da bi moralo tako biti! Ravno zato se mi tako borimo zoper naziranje marksizma, ker uči, da mora vse tako biti kakor je, kakor da človek ni svobodno duhovno bitje, ki more tudi v neugodnih razmerah ohraniti idealizem in čut za pravico. Kdor pa uči materializem, kakor marksizem, ta mora žeti njegove sadove. Je zelo pogost pojav, da inteligent, ki je v službi kapitala (in kdo danes ni!), stopi v popolno odvisnost od njega, naj se mu godi dobro ali slabo, ni pa tudi ravno redko, da inteligent kljub temu ohrani neodvisnost pogleda, dasi so taki žal napram prvim v veliki manjšini. Da pa so v manjšini, tega pa ni kriva toliko materialna odvisnost kolikor materializem mišljenja in čustvovanja, ki je nasprotje vsakega pravega socializma.

Da ni tako neobhodno, da bi inteligenci stan moral biti kapitalistično usmerjen, nam dokazuje ravno državna birokracija. Dasi je danes tudi državna uprava zelo v odvisnosti od velekapitalističnega sloja, in bo predvidoma vedno bolj, se ravno tu kaže, da ta odvisnost ni tako nujna, kakor to prikazuje marksizem, ki sodobno državo smatra naravnost kot orodje kapitalističnega razreda in zopet uči, da tako mora biti, da tako zahtevajo gospodarski zakoni družbe. Nič ni res, da tako mora biti! Ravno državna uprava lahko ohrani še največ neodvisnosti od kapitalizma, ako je v njej živa zavest naloge države, ki je čuvanje občega blagra in nobenih »nujnih« zakonov ni, ki bi ji mogli stati na poti, da to nalogo tudi vrši. Kapitalisti so v ogromni manjšini in državnega aparata

nimajo neposredno v rokah. Uradništvo bi po svoji vzgoji, po študijah, ki ga navajajo k gledanju stvari s širšega stališča, po svoji strogo pravni mentaliteti, po tradicionalni nepristranosti, moglo kapitalizmu najuspešnejše se protiviti, rabiti državno moč v prid širokim slojem, usmerjati gospodarski razvoj v občekoristno smer, in to celo v današnjih razmerah tudi dejansko vrši, kjer je ohranilo vsaj še nekaj svojih tradicij iz časa, ko se je država smatrala še kot vršiteljica volje in potreb krščanskega občestva in materializem ni bil evangelij državnikov. Iz tega dejstva se razlaga zanimiv pojav, da je bilo čestokrat konservativno fevdalistično usmerjeno uradništvo večji prijatelj delavstva nego liberalno, ki je pospeševalo kapitalistični razvoj v smeri razredne ločitve. Vse milijarde, s katerimi razpolaga peščica ljudi, ne bi mogle preprečiti, da ne bi vestna birokracija, ki ima v rokah najvišja mesta in ki razpolaga z ljudsko armado, države vodila v občekoristnem pravcu, kapitalizem pristrigla, dajala dobre socialopolitične zakone, kjer ima ono to moč, ali jih energično izvajala, kjer je odvisna od parlamenta. Da, celo to se zgodi katerikrat, da ima birokracija več socialnega smisla in čuta ko ljudsko zastopstvo, ki je v mnogih slučajih, kjer je korumpirano, bolj orodje velekapitala nego pošten, vesten in svoji vesti obvezan posameznik ali stan, ki je v službi splošnosti in se tega zaveda, dasi ima čestokrat vezane roke.

Inteligenca, ne kapitalizem, ima neposredno v rokah državo, kapitalizem jo dobi v roke po krivdi inteligence, če se ta prostovoljno poda v njega odvisnost!

To je tisto, o čemer bo treba enkrat odkrito in odločno govoriti! Kakšno moč ima inteligenca in kako malo in slabo jo rabi! Ljudje, ki so brez velike izobrazbe uma in kulture srca, samo po sposobnosti brezobzirno riti se naprej, vsakega in vse pogaziti, kar je na poti njihovim grabežljivim instinktom, prišli do kapitala, komandirajo danes družbo, vse javne naprave, stranke, državo, odzadaj dajejo direktive, inteligent pa, ki mu je Bog dal za to talent in nalogo, za majhno ali veliko mezdo sramotno tlačani denarnemu žaklju zelo pogosto proti svojemu boljšemu prepričanju. O, koliko boljša je bila srednjeveška družba, kjer je inteligenca toliko veljala, in je višja državna uprava bila v rokah sijajnih inteligenc, velekrmarija pa se je morala pokoriti strogim moralnim normam tudi v poslovnem življenju, kaj še, da bi imela govoriti v državnih poslih! Aristokracija je imela svoje napeke, toda bila je stokrat boljša od moderne velekrmarije, ki je vrgla »srednjeveške« pojme o poklicni časti, o normalni obvezanosti, o stanovski vzajemnosti, o dolžnosti ljubezni, med staro šaro in na njih mesto postavila zakon močnejšega, ki ima denar in zato sme vse, kar hoče. Stari junker, birokrat Bismark je imel neprimerno več socialnega smisla in ga v državni postavodaji tudi udeleževal, ko ta moderna plutokracija, ki se ponaša z liberalnimi nazori in kvasi o napredku.

Kdo je kriv? Največ inteligenca, ki bi lahko kraljevala v državi mesto da hlapčuje! Zavej se, inteligent, svoje moči in svojega poslanstva! In tega se boš tedaj, ko se prepojiš s krščanskim svetovnim nazorom — ne za parado in nazunaj, ampak po dejanski usmeritvi življenja!

Političen pregled.

V naš notranje politični položaj prihaja v poslednjem času več jasnosti. Opaža se, da nam bodo volitve prinesle rešitev dosedanjšega težkega notranjega položaja in razčiščenje na vseh straneh. Vse kaže, da bo tudi za Slovenijo enkrat nastopilo veselejša in jasnejša do-

ba, ki bo vtisnila našemu gospodarskemu, socialnemu, kulturnemu in političnemu življenju svoj pečat in mu pokazala nove smernice. Voditelj Slovenske ljudske stranke dr. Anton Korošec, ki je že dosedaj s svojo politiko tako vplivno posegel v politično življenje naše Jugoslavije in Slovenije, tudi sedaj neumorno dela za povzdigo naše ožje domovine.

Pretekle dni so se po vsej državi raznesle vesti, ki so imele ogromen učinek o sporazumu med predsednikom vlade Vukičevićem in načelnikom SLS dr. Anton Korošcem. Po tem sporazumu naj bi SLS takoj po volitvah vstopila v vlado in vplivno delovala v prid cele države, posebej pa Slovenije. Med volitvami naj bi v Sloveniji vladala kar največja svoboda in naj bi se volitve vršile brez vsakega pritiska od katerekoli strani. V Sloveniji, ki je obmejna dežela, naj bi se dvignile gospodarske ustanove v korist cele Slovenije. Vse časopisje v Zagrebu in Belgradu se obširno peča s sporazumom med Vukičevićem in Korošcem in soglasno izjavlja, da je dr. Korošec znova dosegel velike uspehe za Slovenijo. Tudi sam predsednik vlade Velja Vukičević je na svojem potovanju po Sloveniji (Ljubljana, Bled, Maribor, Celje in Rogaška Slatina) povsod izrazil svoje največje zadovoljstvo s sporazumom in izjavil, da je važen in velikega pomena za splošne in državne interese.

Ta nov kurz v naši notranji politiki se ne bo čutil samo v Sloveniji, ampak tudi v Hrvatski, Slavoniji, Dalmaciji in Bosni.

Naravno je, da so slovenski liberalci, samostojni demokratje, silno presenečeni nad tem sporazumom.

Pašičevci so vsled tega Vukičevega koraka ravnotako, kakor Pribičevićevi, zgubili glavo. Uvideli so, da so oni kot zastopniki korupcionistov zgubili tla, zato skušajo ohraniti svojo moč na drug način. Stopili so v stik s Pribičevićem, da bi se samostojni demokrati in pašičevci združili. Aca Stanojević s svojimi posredovanji ni uspel. Namesto da bi se Vukičević z njim pogajal, pa je raje odšel v Slovenijo in stopil v stik z SLS.

Po svetu.

Izid volitev v Romuniji.

Pretečeni teden so se izvršile v Romuniji volitve v parlament. Liberalna stranka, ki je imela pred volitvami le 15 poslancev in je sedaj vodila volitve, je dobila ogromno večino s 328 poslanci. Druga najmočnejša stranka je narodna kmetska stranka, ki ima 61 mandatov. To je najboljše organizirana romunska stranka in je v ljudstvu najbolj trdno ukoreninjena. Ostale mandate so si razdelile manjšinske stranke. Averscu, načelnik ljudske stranke, je imel svojčas v parlamentu tričetrtinsko večino, sedaj pa ni dobil niti toliko glasov, da bi bil izvoljen sam. Brez mandata so ostali tudi socialisti in komunisti. Velike spremembe pri vsakokratnih volitvah v Romuniji kažejo na eni strani, da dobi največ glasov vedno ona stranka, ki ima volivno vlado v rokah, na drugi pa dokazuje, da je strankarsko politično življenje v Romuniji brez močnih organizacij in da je romunsko ljudstvo politično še malo zavedno.

»Anglija dela povsod le za mir.«

Angleški zunanji minister Chamberlain je imel v ponedeljek v parlamentu govor, v katerem je zanikal, da bi Anglija snovala proti Rusiji kak blok. Anglija bo sama uredila razmerje z Rusijo in noče pri tem pomoči od nobene države. Angleška zunanja politika si resno prizadeva ohraniti v Evropi mir in Anglija bo v vsakem sporu posredovala, da se nasprotstva, ki jih je da-

nes med vsemi državami mnogo, vedno mirno poravnajo.

Težak položaj francoske vlade.

Francoska vlada se že dalj časa nahaja v težkem položaju, ker je med poslanci močna opozicija proti novemu volivnemu zakonu, ki ga je pripravila vlada. Položaj je v toliko slabši, ker vladajo v tem vprašanju v kabinetu samem različna mnenja. Pri razpravi o naknadnih kreditih, s katerimi naj bi se povešale uradnikom plače, bo Poincare stavil tudi vprašanje zaupnice. Ni pa gotovo, ali se bodo upale desničarske stranke spričo mnogih prečih zunanje-političnih vprašanj izzvati vladno krizo.

Italija se boji Balkanske federacije.

Grški zunanji minister in finančni minister sta se te dni na povratku z Londona in Pariza mudila tudi v Rimu. Italijanska diplomacija in časopisje porabljata to priliko, da skušata grška ministra pridobiti za italijanske načrte na Balkanu. Posebno ostro se obrača časopisje proti balkanski federaciji. Italija se dobro zaveda, da bo s časom, ko bodo začele države na Balkanu tesneje sodelovati med seboj in se bodo skušale otresti prevelikega vpliva, ki ga imajo različne velesile v balkanskih državah, začel pojemati tudi vpliv Italije, ki vedno poskuša iz nasprotstev med balkanskimi državami kovat kapital za svoje pohlepne namene.

Se ne strinjamo.

Nekaj slovenski ilustrirani list je ob priliki velesejma prinesel razne slike od Trboveljske premogokopne družbe ter kratko zgodovino te Družbe. Med drugim navaja tudi, koliko modernih stanovanjskih hiš je zgradila po vojni. Članek končuje z zagotovilom, da bo Družba še nadalje delovala v tem socialnem smislu.

Članek napravlja na bralca, ki ne pozna razmer, utis, da je TPD zelo socialno čuteče podjetje. In to je, proti čemu moramo protestirati.

Z razmerami delavstva v revirjih se bomo še podrobneje pečali v sestavkih v prihodnjih številkah Pravice. Zaenkrat ugotovljamo to: TPD je v resnici zgradila po vojni nekaj modernih stanovanjskih poslopj in tudi bolnico. Toda v teh stanovanjih stanujejo večinoma uradniki, poduradniki in pazniki. To, kar je Družba dala za ta stanovanja, je le drobtinica iz bogato obložene mize, katera je pa tako bogato obložena ravno s pomočjo in na račun delavstva. Nasprotno je pa lahko videl vsakdo, ki je obiskal Higijensko razstavo na ljubljanskem velesejmu, fotografirane razne »vzorce« delavskih stanovanj, ki predstavljajo nekaj zbitih desk z napisom: Delavska stanovanja rudarjev v Trbovljah.

Letna produkcija TPD znaša letno povprečno 1.500.000 ton. Čisti dohodek pri toni znaša najmanj 70 Din.

Sedaj pa vzemimo plače delavcev. Pred kratkim smo ugotovili, da znaša zaslužek oženjenih delavcev mesečno okrog 700 Din, pri nekaterih še manj, pri drugih pa tudi več. Toda število teh je malenkostno. Če pomislimo, da je eksistenčni minimum za oženjenega delavca najmanj 1800—2000 Din mesečno, potem je jasno, koliko še manjka do najnujnejših življenjskih sredstev.

Tudi so nam še v živem spominu konstatacije zdravniške komisije ob priliki trebušnega tifusa v Trbovljah, da spijo delavci v skrajno zanemarjenih barakah, ki so last TPD. Istotako se bridko zavedamo, da je izrabljala TPD vse delavstvu nasprotno sapice raznih vladajočih režimov v to, da mu je odjedala vse ugodnosti in pravice, dokler ga ni pritirala v položaj, v kakoršnjem je danes.

Kdor se zanima za delavska vprašanja, mora vedeti, da je skušala TPD

prevaliti vsa resnična ali pa navidezna bremena odn. neugodnosti na ramena delavstva, dočim so listi pisali, da je n. pr. pri Slavenski banki angažirana z velikimi vsotami. Še več bi lahko napisali. Upamo, da to zadostuje in da je jasno, da je TPD najzrazitejša predstaviteljica kapitalizma ne le v Sloveniji, ampak v celi državi.

* * *

Neki dopisnik iz Zagorja poroča v »Slovenca« od 10. julija 1927, da je bil izvoljen dne 9. julija 1927 za župana rudniški delavec Martin Repovž. Ob enem poudarja, da ima novi župan za seboj od 25. le 11 obč. zastopnikov, vsled česar da bo obč. odbor delanezmožen. Sploh odseva iz dopisa tiha želja, da bi oblast razpustila ta komunističen obč. odbor, ki je baje edini v srednji in južni Evropi, in postavila komisarija (morebiti celo dopisnika).

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Domžale. Dolgih devet mesecev smo delavci v Oberwalderjevi tovarni morali prenašati šikaniranje, izzivanje in vsa mogoča predbacivanja, da smo le-nuhi in da ne zaslužimo niti za sol. Vse to in še marsikatero bridko krivico smo morali prestat in to vse po zaslugi gotovega inozemca Kacerja, katerega edini namen je bil, da domače delavce, ki smo že po 20 in več let zaposleni, odpravi iz tovarne in tako napravi prostor svojim inozemskim delavcem. Pri tem pa se je možakar uračunal, ker je naletel na organizirano moč domačega delavstva. Kacer je moral iz tovarne, čeprav je menda obstajala grožnja, da se bo zaprla tovarna, če delavstvo ne bo podpisalo prošnje za nadaljnje bivanje Kacerja v tovarni. Organizirano delavstvo se tudi teh groženj ni ustrašilo, ampak je vztrajalo na tem, da imamo domačih moči na razpolago in še celo takih, ki nimajo dela. Sedaj, ko ni več Kacerja, se v tovarni dela lepo mirno in vsestransko zadovoljivo in ga nihče ne pogreša, še najmanj pa delavstvo, kateremu je prizadejal mnogo krivic. Delavci domžalskih in okoliških tovarn, vzemite to za zgled, iz česar lahko sklepate, kaj pomeni organizirana moč delavstva. Bodite uverjeni, da če posameznik še bolj kriči in tarna čez krivice, se za to nihče ne zmeni. Samo v skupnosti je moč, samo v solidarnosti je uspeh. Zato vam kličemo: vzdramite se, organizirajte se in nam sledite! Vsi moramo v krščansko socialistično strokovno organizacijo, katera edina je prava zaščitnica delavskih interesov. — Več delavcev.

Čitajte »Pravico«!

S. Montanus:

En primer iz ameriškega gospodarskega življenja.

V čikaški klavnici.

(Dalje.)

Posamezne procedure zasledovati je zanimivo. A če bi hotel kdo vse natanko pregledati, bi mu en teden ne zadostoval. Treba pomisliti, da ima vsak produkt Swiftove tvrdke svoj daljši ali krajši razvoj, predno je pripravljen za trg. In Swiftovih produktov je na svetovnem trgu nad dvajset, nekateri med njimi kemično zelo komplicirani, kakor n. pr. razni pudri za čiščenje. Za pripravljanje teh ima tvrdka velikanski kemični laboratorij, v katerem je zaposlenih 60 kemikov. Pa če bi si kdo tudi vse podrobno ogledal, nazadnje bi le ne imel celotnega pregleda, niti čez obratovanje v centrali sami. In vendar ima centrala še nad 400 raznih podružnic. Ona je takorekoč srce, ki ves ta organizem giblje. Če tedaj hočemo imeti celotni pojem o ogromnosti podjetja, moramo vzeti v roke opis vsega poslovanja. Zlasti statistični podatki nam bodo omogočili ta celotni pojem.

In kaj pravijo ti? Da se v čikaški klavnici na leto pokolje: 8 milijonov prašičev, 5 milijonov ovac, 3 milijone večjih goved, 1 milijon telet. Na teden pride tedaj nad 57 tisoč živali, na mi-

Dopisnikovo stališče je napačno.

a) Ali je nujno, da bi bil obč. odbor delanezmožen? Če leži vsem odbornikom na srcu dobrobit občine, potem je dolžnost vseh odbornikov, da vsi delajo tako, kakor je koristno. Čemu razpust?

b) Mi moramo priznati dejstvo, da se je relativna večina občanov odločila za komuniste. Mišljenje občanov pa se ne predrugačuje z bajoneti, ampak z delom. Če nimamo mi večine, je znamenje, da ni krščanska družba dovolj jaka in dosledna, da bi se poznala njena dela tudi v javnosti. **Dopisnik in vsi se trudimo, da ustvarimo dosledno, neustrašeno krščansko družbo, pa bo uspeh.** Komisarije pa odločno odklanjamo. Prav je, da je delavec župan. Delavstvo mora sploh izrabit vsako priliko, da se izobrazijo in uvede tudi v javne posle. Kajti le na ta način bo usposobljeno, da lahko povsod postavi svojega moža, kjer se gre za njegove koristi.

Železničarski vestnik.

Resnica. Z naredbo ministrstva za promet se je družinskim članom nena-stavljenega osebja zopet dovolila na podlagi listnih ličnih legitimacij vozna ugodnost po režijski ceni in sicer šterikrat na mesec. Udruženje Jugoslovanskih narodnih železničarjev trdi, da je to samo njen uspeh, enako trdi tudi Savez železničarjev Jugoslavije. Vendar pa tudi Prometna Zveza ni držala rok križem, ter je tudi ona večkrat inter-venirala potom gospoda poslanca Zebota pri ministrstvu za promet. Evo, ni bil to torej uspeh kake posamezne organizacije, ampak se je to doseglo na splošen pritisk vseh organizacij.

Iz intervencij. Zastopnik Prometne Zveze se je dne 7. julija t. l. mudil v Belgradu in se je ob tej priliki oglašil v Jugoslovanskem klubu ter zahteval, da poslanci Jugoslov. kluba z vsemi silami delajo na to, da se dobe zadostni naknadni krediti za izplačilo prejemkov železniškega delavstva. Namen Prometne Zveze je že danes opozoriti merodajne faktorje na to, ker je še sedaj čas, da se s pridobitvijo naknadnih kreditov preprečijo morebitni brezplačni dopusti delavstva v zimskem času. Zahteva naj se nadalje, da se bodo prošnje za brezplačne vozovnice iz delavnice Maribor v generalni direkciji reševale v bodoče tako, da bodo prosilci iste dobivali o pravem času. Stavi naj se tudi zahteva, da generalna direkcija drž. železnice v Belgradu odpravi kolektivno za prošnje teh vozovnic, ker to ni v skladu z zakonom o taksah. O odgovoru bomo poročali.

Vozne ugodnosti za družinske člane delavstva. Ministrstvo za promet je z odlokom št. 14.233 z dne 22. junija 1927 spremenilo člen 57 Navodil k pravilniku

za vozne olajšave tako, da ima zakonita žena in otroci stalnih delavcev poleg treh brezplačnih vozovnic v letu tudi pravico do štiri režijskih voženj na mesec na podlagi osebnih listnih legitimacij. V to svrhu se bodo izdali k legitimacijam teh družinskih članov posebne priloge, v katerih bo označenih 12 mesecev, vsak mesec bo pa zopet razdeljen v štiri rubrike, vsaka teh rubrik pa v dva dela, to je za vožnjo tja in nazaj. Pri kupovanju režijskih kart mora blagajnik žigosati določeno mesto, katero sprevednik pri reviziji prešči-pne. Ta priloga mora nositi faksimile oblastnega železniškega ravnatelja, suh žig ravnateljstva in pa lastnoročni podpis lastnika. Ta ugodnost se bo izdala samo onim družinskim članom, katerim daje člen 24 Navodil pravico do listnih osebnih legitimacij. Rodbinski člani omenjenih delavcev, ki stanujejo izven svojega službenega okoliša v razdalji največ do 25 km, imajo za to relacijo neomejeno pravico kupovanja režijskih kart. Najstrožje je pa paziti, da se ugodnosti po režijski ceni ne bodo zlorabljale v trgovske svrhe.

Naknadni krediti. Ministrstvo za promet je iz lastnih rezervnih kreditov dovolilo za izboljšanje stanja naših železničarjev po celi državi 74 milijonov dinarjev. Od tega odpade za delavce v kurilnicah v Sloveniji tri milijone, za delavce v mariborski delavnici in sekcijah pa 7 milijonov 400 tisoč dinarjev. Vendar še ta kredit za vse potrebe ne zadostuje in bo še treba iskati novih kreditov. Na to opozarjamo že danes vse merodajne činitelje.

»Jutro« in železničarji.

Ljubljansko »Jutro« od 3. julija t. l. je prineslo članek z napisom: »Kaj so izvedeli železničarji v Belgradu«. V tem članku piše »Jutro«, da je bila delegacija delavcev iz Maribora, Ljubljane in drugih krajev pri prometnem ministru radi redukcije mezd in drugih perečih železničarskih zadev. Delegacijo je sprejel ministrov pomočnik Popović. Ta je po zagotavljanju »Jutra« predvsem: »ugotovil umljivo dejstvo, da so zakrivilo redukcije železničarskih plač in mezd oni narodni poslanci, ki so v narodni skupščini tako globoko reducirali železniški proračun. In to so bili klerikali v zvezi z radikali.« Po zatrjevanju članka sta kriva dva Slovenca: Pušenjak iz Maribora in Smodej iz Ljubljane. Popović je baje izjavil, da sedaj finančni odbor ničesar ne daje, tako da mora železnica kriti vse svoje izdatke edinole iz svojih dohodkov. Popović je baje nadalje izjavil, da je naravnost smešno, če hodijo poslanci SLS po železniškem ministrstvu potem, ko so sprejeli reducirani proračun. V tem smislu piše »Jutro« dalje in zatrjuje, da so krivi poslanci SLS udarcev, ki so zadeli železničarje.

Ker se je zdelo neverjetno, da bi mogel Popović trditi kaj takega, je poročevalec »Slovenca« obiskal g. pomočnika in mu predložil »Jutro«. G. Popović je izjavil, da je cel članek od začetka do konca nesramna laž in da ni niti besedice govoril v tem smislu, kakor piše »Jutro«. Laž je, da bi bil deputaciji trdil, da sta poslanca Smodej in Pušenjak zakrivila redukcije plač železničarjev. Iz železničarskih krajev deputacija sploh ni bila pri njem, nego je bila to deputacijo uradnikov in zastopnikov posameznih železniških ravnateljstev. Popović je izjavil, da je vsak čas pripravljen, da s prisego potrdi, da proti nobeni deputaciji ni rabil citiranih izrazov.

»Slovenčevemu« sotrudniku je nadalje g. pomočnik izjavil, da naj se obrne na Popoviča, šefa strojnega oddelka glavnega železniškega ravnateljstva. Morda je bila deputacija pri njem.

Popović, šef načelnik strojnega oddelka, je sotrudnika prijazno sprejel in mu izjavil, da omenjena delegacija železniških delavcev (socialistov) iz Maribora sploh ni bila pri njem in da ni mogel dati v »Jutru« citiranih izjav. Izjavil je, da je pripravljen pred sodiščem potrditi lažnivost »Jutrovega« poročila.

Ker kakega drugega načelnika, odnosno pomočnika v ministrstvu oz. glavnem ravnateljstvu ni, je to pojasnilo za pametne in poštene ljudi čisto jasno.

Delavska zveza.

Trbovlje. V nedeljo, 10. t. m., smo imeli pri nas shod Delavske zveze, na katerem je poročal poslanec tov. dr. A. Gosar. V zelo lepem in stvarnem govoru je dr. Gosar obrazložil političen položaj naše države. Nato je poročal o svojem delovanju v ministrstvu za soc. politiko. Treznejši rudarji, ki poznajo ustroj naše socialne politike, so se začudeno vpraševali, kako se je moglo v par mesecih narediti res toliko dobrega. Posebno zadoščenje priznavajo rudarji dr. Gosarju v tem, da je s svojimi tovariši obdržal ministrstvo za socialno politiko in ga poleg tega spravil v živahno delovanje. Ako bi dr. Gosarja ne bilo in bi se ne prizadevala cela delegacija SLS v Belgradu za obstoj tega ministrstva, bi ga danes ne imeli. Socialna zakonodaja bi bila sigurno slabša nego je in bi počasi sploh popolnoma skopnela, kar bi rodilo neprimerno škodo delavskemu stanu. In temu, da ni tako, gre zahvala edino le dr. Gosarju in njegovim tov. poslancem Jugosl. kluba. V nadaljnjem govoru nam je čisto jasno povedal, kje je mesto za delavca pri teh volitvah, ako hoče res dobro sebi in svojemu stanu. Upamo, da so besede našega dr. Gosarja padle na dobra tla in da bo vsak izmed nas storil svojo dolžnost, in nad vse pridno agitiral, da dobi naša skrinjica čim več glasov.

nuto 120. Ker tvrdka dela po Fordovem verižnem sistemu, po katerem ima vsak delavec samo en »grif«, si približno že lahko mislimo, kakke armade delavcev je treba, da 57 tisoč živali dnevno pretvori v človeško hrano. Kje so pa še drugi, takozvani postranski produkti, ki jih tvrdka izdeluje. Samo v centrali, brez podružnic, je zaposlenih nad 50 tisoč delavcev in delavk, deloma belih, deloma črnih. Ko so si pred nekaj leti belji in črni v lase skočili, za kar ni treba dosti, je bila velika bitka, ki jo je šele poklicano vojaštvo udušilo.

Ker 15% vsega mesa, kar se ga v Ameriki uporablja in 25% tistega, ki ga izvozi, Swiftova tvrdka dobavlja, je jasno, kake zaloge, kaka skladišča, hladilnice, ledenice, prekajevavnice mora imeti, da temu konsumu in izvozu zadosti. Posebno mora kajpada gledati, da so mesta, ki jih dnevno s svežim mesom zalaga, vedno zadostno preskrbljena. Ko bi tvrdka le en dan odpovedala, bi bilo ven z zaupanjem in ugledom. Spričo tega se razume, da ji nobena stvar ni bolj neprijetna, kot delavski štrajk. Zato skrbno pazi, da ga ne izzove. Vendar je vsaj za prvo silo nanj pripravljena. Za nekaj dni naprej ima material na razpolago. V vsaki teh ledenic visi po 3000 iztrebljenih goved, ovac in prašičev. Za ohranitev te stalne rezerve potrebuje letno 250 tisoč ton ledu, poleg kemičnega ohlajevanja, o katerem smo govorili. Njeni stroji za izdelovanje ledu bi mogli 700 tisoč čič-

kaških družin preskrbljevati s 60 funti ledu na teden, skozi celo leto. Ohlajevalna moč Swiftove klavnice presega skupno ohlajevalno moč vse Velike Britanije z Irsko. Seve, če bi delavski štrajk le predolgo trajal, bi kmalu ne imela kaj hladiti, razun svoje jeze. A zato že vlada skrbi, da konsumenti preveč ne trpijo. Ako se v nekaj dneh tvrdka in delavstvo ne sporazumeta, ona posreduje. V tem slučaju navadno naredi »fifty-fifty«, to se pravi napol.

Umetnost je iz Chicago dnevno s svežim mesom zalagati mesta na periferiji. Brzovlaki vozijo na periferijo cele dneve in noči. Moderne iznajdbe so tvrdki v teku let tudi to omogočile. Sprva se je pogajala z železniškimi kompanijami, da bi ji one dale na razpolago primerno število voz. Te pa niso bile nič kaj voljne oziroma le pod težkimi pogoji. Sicer je pa tvrdka sama imela pomisleke se na tujo milost navezavati, ker bi jo to lahko večkrat v zadrego spravilo in škodovalo njenemu ugledu. Zato je dala na svoje stroške graditi deset železniških voz refrigeratorjev. To se je izbrno obneslo. V teku let je gradila vedno več takih voz. Danes jih ima okrog 7000. Če stojš ob kakem prehodu, ko gre vlak mimo, boš zapazil voz za vozom z napisom: Refrigerator, Swift and Co, Chicago Ill. Te potujoče ledenice so noč in dan na vseh progah. Vsako jutro prihajajo z novimi zalogami svežega mesa v določena mesta. Tam ga izlože v njene podružne mesnice in takoj v ledenico z njim. Od tam ga po-

tem s tovarnimi avtomobili razvažajo v mesnice na drobno.

Da ves ta ogromni aparat brezhibno operira, za to skrbi osrednji urad. Tam se stekajo vse niti. Zanj je posebno, moderno zidano poslopje, ki je 200 čevljev dolgo in 90 široko, ter ima pet nadstropij. Da gospodje uradniki in uradnice preveč nosov ne vihajo, ima posebni ventilacijski sistem, ki omogoča pozimi in poletju enako toplino. Vsak dan cirkulira po posloplju 150 milijonov kubičnih čevljev zraka. V tem uradnem posloplju samem je zaposlenih 2000 delovnih moči. Poleg uradov v strogem pomenu besed, se nahaja v njem še vse polno drugih lokalov: kavarna, restavracija, posvetovalnica, šola, knjižnica, rekreacijski prostorji itd. Ker v Ameriki delavci opoldan ne gredo domov jest, ampak imajo s seboj svoj »lunch«, prigrizek, treba v ta namen primernih prostorov, da se okrepčajo in odpočijejo. Za one, ki prigrizka nočejo s seboj nositi, je tu vsega na razpolago po navadnih cenah. Do 2000 delavstva si dnevno ondi kupuje svoj prigrizek. Okrog 3000 jih ima v kompanijski restavraciji svojo hrano. Tako je centralni urad obenem velik hotel.

Gotovo bo koga zanimalo, kako so finance. Iz poročila blagajnika, ki je je za leto 1925. podal delničarjem, posnemamo sledeče: Vsega izkupička je bilo 875 milijonov dolarjev. Dobiček je znašal 15.379.152 dolarjev. Od tega so dobili 12 milijonov dolarjev delničarji, katerih je 46.000, med temi 16.000 takih, ki

Družabni zločin.

Sistem kapitalizma je v tem, da okrnjuje delavcu zaslužek, odnosno, da izrablja delavčev delovno silo do najskrajnejše meje. Proti temu sistemu se delavec mora boriti, če hoče ohraniti svoje človeško dostojanstvo.

Najvažnejše sredstvo je združevanje, organizacija. Kapitalist ve to. Vsled tega velja njegov boj proti delavskim organizacijam. Delavstvu mora vcepiti zavest, da so delavske organizacije brez moči, da je on absoluten gospodar in v družbi in v podjetju. Pri proletarcu je taka mahinacija brezuspešna. Proletarec je utrjen v boju za svojo existenco in za svoje človeške pravice, vsled tega tudi takoj presodi končni cilj kapitalista. Tukaj si stojita nasproti v tem oziru dve popolnoma enakopravni sili, vsled česar je kapitalist brez moči.

Toda to odporno silo proletarca mora streti. Dobrodošlo je vsako sredstvo, ki vodi do cilja.

Podjetje kapitalista se vedno bolj polni z delavnimi močmi, ki niso navezane edino na svoj zaslužek. Zaslužek v tovarni jim je le za priboljšek. So znani slučajji, da so take delovne sile doma iz trdnih kmečkih posestev, ki jih bi potrebovale doma. Še več: so slučajji, da najamejo kmečka posestva hlapce odnosno dekle, da morejo hoditi njihovi sinovi in hčere v tovarne.

Posledice! Taki »proletarci« so najvoljnije orodje v rokah kapitalista. So zadovoljni z nižjimi plačami — vsaj njim ne gre za existenco, njim je le za priboljšek! So tudi proti organizaciji, ker je ne potrebujejo. Taki »proletarci« so tudi posebni zaupniki podjetnika v škodo proletarca.

In da so mase še bolj voljne, povzročujejo kapitalisti »krize«, kojih posledice so redukcije. Pri redukciji so pa protežirani »proletarci«, dočim morajo iz obratov osebe, ki vzdržujejo sebe in čisto svoje tovariše in svoje edino z zaslužkom svojih rok.

To je žalostno poglavje v življenju ubogega delavca. Še žalostnejše je pa to, da se poslužujejo takega sistema tudi podjetja, ki so v večini ali pa popolnoma v rokah oseb in družb, ki izpovedujejo krščanska načela.

Pribijemo javno, da je tako postopanje nekrščansko. Izjavljamo, da bomo izrabili vsa sredstva, da zatremo ta sistem in da bomo do golega razkrinkali krščanstvo takih oseb, ki jemljejo kruh ubogim sirotam ter ga dajejo takim, ki ga imajo že in to le vsled svojih egoističnih in kapitalističnih stremeljenj.

OBLEKE IN PLAŠČE

LASTNEGA IZDELKA — PO NAJNIZJIM
CENAM DOBITE PRI

JOS. ROJINA, LJUBLJANA
ALEKSANDROVA CESTA 3.

so pri tvrdki uslužbeni. Ostalih 3.379.152 dolarjev je bilo prišteti h kapitalu, ki znaša 69.478.967 dolarjev. Za klavno živino je v imenovanem letu tvrdka plačala 450.213.425 dolarjev. Zaklanih je bilo 17.446.281 živali. Te številke najjasneje govore o gorostasnosti podjetja.

A tudi o tem kolosalnem podjetju velja: Iz malega raste veliko. Pred šestdesetimi leti si je 18 letni farmerski sin nekoga »Yenkee-ja« (prebivalec Nove Anglije) od svojega očeta izposodil osemnajst dolarjev in kupil eno telico, jo zaklal, naložil meso na voz in jo peljal v mesto, da jo od hiše do hiše proda. Kupčija se mu je dobro obnesla. Zvečer se je s praznim vozom vrnil. V žepu je imel osemnajst izposojenih dolarjev in še deset svojih kot dobiček. To je dalo podjetnemu fantu pogum, da je otvoril malo mesnico. Ker je predvsem na to gledal, da je svoje odjemalce zadovoljil, je mesnica vedno bolj uspevala. Kmalu je bilo dotično provincijalno mesto premajhno za njegovo podjetnost. Privzel si je sodruga in v Albany, glavnem mestu države New York odprl večjo mesnico. Od tod je s sodrugom l. 1872. ustanovil podružnico v Chicagi. Tri leta pozneje si je to rapidno naraščajoče mesto izbral za središče svoje obrti. S Chicago in Ameriko je raslo in se razvijalo tudi njegovo podjetje, dokler se ni razvilo v opisani kolos. Kajti oni farmerski fant ni nihče drugi kot Gustav F. Swift, naš mesni magnat, ki je umrl l. 1903. Konec prih.

Jubilej delavske organizacije v Preski.

Skupina Zveze papirniških delavcev Goričane-Medvode bo proslavila dne 7. avgusta t. l. petindvajsetletnico svojega obstoja hkrati s 25 letnico prosvetnega društva v Preski. Isti dan se bo vršil v Preski katoliški dan za dekanijo ljubljanske okolice. Proslava bo celodnevna. Dopoldne bo sv. maša na prostem, slavnostno zborovanje, poklonitev ustanovitelju pok. kanoniku, g. župniku Brencetu. Popoldne bodo pete litanije, pevski in godbeni koncert. Pri petju bodo sodelovali pevski odseki Pevske zveze pod vodstvom g. prof. M. Bajuka, pri godbi pa delavska godba iz Dev. M. v Polju. Naši delavci iz bližine, kakor tudi vsaj zastopniki od drugod in Krekova mladina, se vljudno vabijo, da se te proslave svojih tovarišev v častnem številu udeležijo. — Pripravljani odbor.

Davčnemu okrajnemu oblastvu v Ljubljani.

Ker se neprestano dogaja, da delodajalci nepravilno in v škodo delavstva postopajo pri odtegotovanju davka na zaslužek ročnih delavcev, smo prisiljeni na to opozoriti davčno okrajno oblastvo, da v tem oziru pouči delodajalce in jim da potrebna navodila.

Nepravilnosti se dogajajo posebno pri podeželskih podjetjih. Imamo lesno industrijo Kobi v Borovnici. Delavstvo v imenovanem podjetju se pritožuje, da se jim odteguje davek od celotnih prispevkov, torej od deseturnega delavnika, medtem ko zakon določa, da se davek pobira samo od osemurnega zaslužka.

Krivično pa je tudi dejstvo, da se delavstvu v nekaterih krajih odteguje davek tudi za tisti čas, ko ni zaposleno. N. pr. delavstvo prejema plačo na 14 dni. V tem 14 dneh je delavec šest ali osem dni bolan ali pa radi drugih vzrokov zadržan od dela. Torej je v zgoraj navedeni plačilni dobi delal samo osem dni. Pri izplačilu se mu je pa odtegnil davek v isti višini, kot če bi delal polnih 14 dni. Ko se je delavstvo pritožilo pri vodstvu podjetja, se jim je reklo, da se nekaterim res preveč odteguje davka, da pa za to drugi delavci manj plačujejo. Menda je v tem oziru podjetju vseeno. Ni pa vseeno delavstvu, ker je davek na ročno delo že sam na sebi težko breme na skromni zaslužek, ki ga delavstvo prejema. Zato je več kot krivično, da ga delodajalci še po svoji volji obremenjujejo.

Delavstvo se nikakor ne brani plačevati davka, vendar pa zahteva, da se pravilno odteguje. Delodajalci imajo dovolj prilike spoznati zakonite predpise, zato bi morali pri davku pravilno in pravično postopati. Obsojamo in obsodbe vredno je vsako dejstvo, s katerim se nevedno delavstvo izkorišča.

Tedenske novice.

Ljubljanska oblastna skupščina je sklicana dne 19. t. m. ob osmi uri k zasedanju. Zasedanje bo trajalo tri dni. Na dnevnem redu je poročilo predsedstva in pravilnik o upravi oblastnega hipotekarnega zavoda.

Kranjska hranilnica v Ljubljani je tekom preteklega tedna prešla v last ljubljanske oblasti. Občni zbor društva je sklenil, da se hranilnica kot taka razide in postane hipotekarni zavod ljubljanske oblasti. Rezerve v znesku 2.850.000 Din se razdele v razne dobrodelne namene.

Občinske volitve v Ljubljani. Po večletnem brezpravnem položaju v ljubljanski mestni občini so razpisane občinske volitve na dan 2. oktobra t. l. Naloga kršč. socialističnega delavstva v Ljubljani je, da si skuša pridobiti v bodočem občinskem svetu primerno zastopstvo, s katerim bo lahko uveljavilo v občinskem gospodarstvu vse težnje, tihoče se delavskega stanu.

Gadjji pik. Veliko slučajev se zgodi, da je v poletnem času več nesreč, ki postanejo tudi smrtno-nevvarne in to vsled pika strupenih kač. Ker je letos vsled vročine kačja zalega zelo številna, opozarjamo vse, da pri morebitnem piku kače nemudoma iščejo zdravniško pomoč.

Za dr. Peričev spomenik so nadalje darovali: Delavci mestne pristave 400

dinarjev; po 100 Din: Slovša Franc, Zalanik Jakob, Fridrich Aleksander; po 50 Din: Speil Avgust, ing. Milan Šuklje, Kliment Alojzij, Kovač Leopold; po 30 Din: Bernik Anton; po 25 Din: Kristof Ivan, Kralj Ivan, dr. Fr. Hubad; po 20 Din: Okron Alojzij, ing. Ivan Hrovatin, Perjatelj Anton, Lisjak Franc, Feticch-Frankheim Pepina, Sedlar Ivan; po 15 Din: Logar Alojzij, Tomažič Ivan, Šubert Alojzij; po 14 Din: Moretti-Sitar; po 10 Din: Sedej Jakob, Klančičar Franc, Podboj Ivan, Umnik Ivo, Umnik Ivan, Svete Bogomir, Požnel Franc, Čeh Dragotin Pirc Avgust, Tabor Ludvik, Pipan Anton, Trampuš A., Hrovatin Ivan, Jankl, Kepec, Benda; po 5 Din: Fatur Ljudevit, Čermelj; po 4 Din: Zorc Ivan.

Velika brezposelnost v Dalmaciji. Po uradni statistiki je izdala splitska policija letos do konca meseca junija brezposelnim, ki so šli iskat drugam dela, 1905 brezplačnih železniških vozniških kart. Lansko leto je izdala policija v istem času samo 345 takih legitimacij!

Trojane. Podpisani se zahvaljujem krščanski strokovni organizaciji, delavski steklarski skupini v Zagorju, za nezgodno podporo. Bog plačaj! Andrej Lovrač, delavec v steklarni v Zagorju ob Savi.

Železniške nesreče. V napačni vlak je vstopila na blejskem kolodvoru Marija Klombas iz Zagorja. Hotela se je peljati proti Jesenicam, pomotoma pa je vstopila v vlak, ki vozi proti Bohinjski Bistrici. Ko se je vlak že pričel pomikati iz postaje, je Klombasova opazila zmoto in skočila iz vlaka. Skočila je tako nesrečno, da je padla z vso silo na trda tla in tračnice ter se tako poškodovala, da je po transportu v ljubljansko bolnico tekom ene ure umrla. — Na progi med Hrastnikom in Zidanim mostom je v nedeljo okoli polnoči povozil vlak progovnega čuvaja Franca Vrhoveca. Pri pregledovanju proge ni opazil pravočasno vlaka, ki se mu je bližal. Vrhovec je bil na mestu mrtev. — Na Jesenicah je v soboto zvečer podrl vlak in pahnil s tira 30 letno Frančiško Jakličičevo, ki je nesla svojemu možu, železniškemu kurjaču, večerjo. V eni roki je držala čajno z večerjo, v drugi pa 2 letnega otroka. Ko je opazila nesrečo, je spustila otroka od sebe. Otroku se ni pripetilo nič hudega, mati pa si je prebila lobanjo in zlomila desno nogo. Težko ranjeno so prepeljali v ljubljansko bolnico.

Starše, katerih sinovi in hčere hodijo v ljubljanske šole, opozarjamo, da se bodo dobili pri kršč. socialističnem akad. klubu Borba naslovi naših gospodinj, ki so pripravljene vzeti dijake in dijakinje na stanovanje s hrano ali brez hrane. Borba, Miklošičeva c. 5. Akademski dom. Ljubljana.

V lisičjo past se je vjel. 16 letni pastir je pasel v novomeški okolici v hosti, kar se je po nesreči ujel v lisičjo past, ki je bila tam nastavljena. Past mu je nogo tako poškodovala, da so mu jo morali odrezati.

V čolnu iz Dunaja v Belgrad. Po Donavi je prispelo sedem dunajskih veslačev, ki so potovali iz Dunaja v Belgrad. Do Osjeka, kjer so počivali samo en dan, so potovali 12 dni.

Društvo dipl. babic. Na našo vlogo v novembru 1926 na vse okrajne glavarje glede ureditev plač babicam poročamo, da nam je okr. glavarstvo v Slovenjgradu poslalo seznam občin o proračunu za leto 1927. z opombo, da smo našo vlogo prepoznali. — Ker so številke, to je 10, 20 Din tako sramotne in si babica s tem denarjem ne more pomagati, bomo toliko časa moldevali okrog oblastev, da dosežemo ono svoto, ki jo je določilo finančno ministrstvo l. 1926. — Gospej Š. F. iz Z. v odgovor: članarina za celo 20 Din, prispevek za starost 180 Din na leto, plačljivo četrtletno, polletno ali celotno. Drugo v pismu.

Evropski kapitalizem v kolonijah. V francoskem parlamentu je socialistični poslanec Leon Blum razkril žalostne razmere, ki vladajo v francoskih kolonijah. Posebno v francoskem Kongu izvaja privatnem družbe za pridelovanje kavčuka silen teror. Domačine, ki se branijo delati dnevno za plačo enega franka, silijo na delo z vojaško pomočjo. Če se branijo delati, jih naravnost nečloveško kaznujejo. S težkimi bremenimi obloženi morajo stati za kazni na solnču in če se kdo zgrudi, ga z bičem tepejo talko dolgo, da se dvigne. Na ta način je en dan bilo ubitih 10 oseb,

dvema pa se je omračil um. Za kazni požigajo tudi cele vasj in prebivalce preganjajo. — Potem se pa čudijo evropski magnati, če se prebivalci kolonij v takih strašnih razmerah upirajo.

Redni zračni promet med Zagrebom in Belgradom bodo otvorili 25. julija. Vsak dan bosta leteli dve letali sem in tja. Na pismo, ki se ga bo zjutraj odposlalo iz Belgrada v Zagreb, bo že zvečer v Belgradu zopet odgovor. Pristojbine bodo v višini ekspresnega pisma.

Vozne olajšave. Generalna direkcija državnih železnic v Belgradu je izdala sledečo naredbo: »Pravilnik in navodila o izdajanju vozniških predvidevata 50% popust vozniških cen za člane znanstvenih, strokovnih, pridobitnih, humanih in ostalih društev za potovanja na kongrese in skupščine ter za člane telovadnih, pevskih i. dr. za tri potovanja na leto v svrhu tekem, proslav in koncertov. Vsa navedena društva pa vlagajo prošnje za dovolitev popusta vozniških cen navadni le par dni pred nameravano prireditvijo, vsled česar generalni direkciji drž. žel. ni mogoče pravočasno rešiti vseh teh prošenj. Da bi se mogle te prošnje pravočasno rešiti, opozarja Generalna direkcija vsa zainteresirana društva, da naj vlagajo prošnje za znižanje vozniških cen najkasneje 15 dni pred dnem, v katerem naj bi veljal popust, ker društva sicer riskirajo, da zaproseni popust vozniških cen ne bo dovoljen.

Če na ladji vse zaspali. Jadrnica »Zora« je plula iz Splita v Brač, natovorjena s cementom. Vsled silne vročine na morju so iskali kapitan in mornarji zavetja v notranjost ladje, kjer so kmalu vsi skupaj zaspali. Pravitako je pa zaspal tudi edini mornar na krmilu. Vsled tega je tresčila ladja kmalu nato ob čeri pri otoku Hvaru. Sunek je bil tako močan, da se je vsa posadka hipoma prebudila ter prihitela prestrašena na krov. Ladja se je začela takoj potapljati. Mornarji so jo skušali rešiti z uporabo črpalk in s tem, da so metali tovor v morje, toda bilo je prepozno. V teku desetih minut je bila jadrnica na dnu morja, v globočini 30 metrov. Posadka se je pravočasno rešila.

Krekova mladina.

Trbovlje. Krekova mladina ponovno vabi vse tovariše in prijatelje krščanskega delavskega pokreta na svoj tabor, ki se bo vršil v nedeljo, 10. t. m., na Sv. Planini nad Trbovljami. Krekova mladina kot delavska kulturna organizacija hoče ta dan obrazložiti vsem navzočim svoj delavsko izobraževalni program. Povedati hoče svojim tovarišem in prijateljem, kako nujna potreba za delavca je pridobitev prave izobrazbe in kako nevaren je današnji družabni red zlasti za mladino, ki jo žene v popolno propast in pogubo. Za to vsi prijatelji in tudi tisti, ki imate danes še napačno mnenje o Krekovi mladini, pridite, da se spoznamo in potem skupaj korakamo za skupne cilje. Na svidenje! — Krekovec.

Dopisi.

Kropa Dnevi volivnega boja za občino potekajo in v nedeljo, 17. t. m., se bo odločilo, kdo naj vodi in upravlja našo občino. Volivni boj je hud kot še nikdar, posebno značilen pa je po hinavščini in demagoštvu naših nasprotnikov, ki v tem boju ravno ne izbirajo agitačijskih sredstev. Dobrodošle so jim laži, ter se vežejo z ljudmi, ki se v preteklosti niso kaj lepo gledali med seboj. S kom imamo opraviti, nam pa še posebno pove dejstvo, da v tem boju združeno nastopata socialistična »Skupina delavcev in kmetov« (na kateri ne kandidira noben kmet) in pa »Neodvisna gospodarska« ali skupina kropsarskih magnatov, ki so vse prej kot pa neodvisni in delavci, še manj pa prijatelji delavstva. Delavci, kako bomo volili? Ali z ljudmi, ki so odvisni od nas in ki se ob vsaki priliki izkažejo za naše najzagrijenejšie nasprotnike. Nikdar z njimi! Niti glasu tistim, ki so se s svojo žalostno gospodarsko prakso že itak dovolj proslavili. Ne hinavščina in demagoštvo, ne priliznjene besede, pa tudi ne vino in denar jim ne bosta pomagala do zmage, ki bi bila gotova nesreča za delavstvo. Delavci, vqitimo skrinjico krščanskih socialistov, ki je prva.

Jesenice. V sredo, dne 6. julija, je umrl za kršč. soc. pokret vneti mož, ki ga je smrt zalotila v sredi njegovega

Najboljše in zato najceneje

kupite samo pri

Josipu Petelinc v Ljubljani

nogavice, rokavice, kravate, modno blago, volno, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, toaletno blago, galanterijo, nahrbtnike, razne trakove, gume in lišp.

Na veliko! Na malo!

dela ter z njim pokopala še veliko narčrtov za bodočnost. Bil je to naš tov. Anton Preželj, star 47 let, torej v najlepši moški dobi. Zapušča vdovo in štiri deloma nepreskrbljene otroke, najmlajši je star šele tri leta. Bil je v prejšnji nemščurski dobi zvest Slovenec ter tudi dober katoličan. Deloval je v vseh naših katoliških organizacijah večinoma kot odbornik ter dolgoletni član Jug. strok. zveze, kateri je tudi predsedoval dolgo časa. V zadnjih letih pa je vodil naš

konzum kot predsednik v kljub svoji boleznini, ki jo je vdano prenašal. Od njega se moramo marsikaj učiti, posebno pa požrtvovalnosti. Naj počiva v miru! — Naša skupina je namesto venca darovala vdovi 80 Din. Ostalim naše najiskrenejše sožalje!

Hrastnik. Nezgode se pri nas sedaj vedno bolj množijo. Pretekli terek so se pripetile celo tri nezgode in sicer ena težka in dve lažji. Rudar Zakovšek Fr., ki je tesaril v družbi svojega tovariša na prvi etaži A. kopa, si je zlomil levo nogo tik pod kolonom. Poškodovan je tudi na desni nogi in na prsih. V drugem oddelku jame (na drugi etaži) so streljali. Vsled zračnega pritiska se je na kraju, kjer je delal ponesrečeni, dvignil tir ter je padla nanj stojka. — Rudar Tovornik Jože je dvignil zrakovodno cev, ki se je na spojenem mestu prelomila; zračni pritisk ga je vrgel par metrov v stran ter je dobil manjše opekline na desnem podlaktu in desni strani trebuha. — Na zasipnem kopu (nadnevno) je pritisnil voziček na desno

nogo Knez Karla. — Kakor izvemo, pojde ob priliki letošnjega birmovanja na Dolu h prevzišenemu nadpastirju dr. A. Karlinu posebna deputacija, da mu predloži spomenico v zadevi ureditve cerkvenih razmer v Hrastniku. — Z zlato svetlinjo za civilne zasluge je odlikovan g. Ivan Sorčan, učitelj v p. in tajnik prostovoljnega gasilnega društva.

Sv. Lovrene na Pohorju. V nedeljo, dne 26. junija, je umrl naš tovariš Dominik Barih. Pokojni je bil skrben oče številne družine in vseskozi krščanski mož. Bil je do zadnjega zvest član tukajšnje strokovne organizacije. Sodeloval je 25 let pri prost. gasilnem društvu in je bil odlikovan z srebrno kolajno II. razreda. Večna luč, tebi dragi tovariš, prizadeti družini naše globoko sožalje!

A. & E. Skaberne

LJUBLJANA — Mesni trg.

Cefir za srajce in bluze — moški in ženski štofi v veliki izbiri!

CENE ZELO UGODNE!

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1349 Din, za 100 lir 308 Din, za 1 dolar 56 Din 50 par, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Jernej Ložar — Ljubljana

Sv. Petra cesta 20

priporoča vse vrste obleke za gospode in dečke: najcenejše, nepremočljive dežne plašče, Hubertus-plašče in pelerine iz tirolskega lodna, delavske in dr. modne sportne obleke, srajce, ovratnike itd.

Konkurenčne cene! Postrežba točna!

Razširjajte »Pravico«!

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH

FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3

PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4 BORŠNIKOV TRG ŠT. 4.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Pierre L' Ermite:

37

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

Ali je ohranila kak spomin na družino Hughe? Ali pa je pregnala ves spomin... Vsakršno spominjanje, celo na doraslega mladeniča, ki jo je vendarle obkrožal s tiho, a tako globoko naklonjenostjo...?

Ali pa...? ali pa...? In on se oklepa upanja, da ostaja ime Ludovik Hughe kljub temu sladkost, morda cvetka v neskončni žalosti vsega ostalega...

In mladenič začuti ost kesanja.

Če pomisli, da je imel pri sebi, pod svojo streho, to bitje telesne ljubkosti in duševne lepote... in da ga ni znal braniti zoper slinasto krastačo in ga obdržati...!

Ah, ko bi se dalo začeti znova!...

Ampak na svetu se da le malo reči znova začeti!...

Velika maša je končana. Župnik da blagoslov množici, ki že odhaja v prosto naravo, solnce in goro.

Ludovik se potuhne ob zidu v mraku za stebrom in gleda, kako odhajate obe mladenki ter jima sledi od daleč...

O, njima se kar nič ne mudi!... Očividno ni tukaj več sovražne Melanije ali podlega Celestina. Zabavata se ogledujoč kot veliki deklici, ki sta res, modre in zelene kamne, agate, prstane in čaše v izložbi neke trgovine... Kupujeta medu in sladkorčkov.

Za hip je Ludovik Hughe celo v nevarnosti, da ga dekleti zasačita, kajti nenadoma se obrneta in se napotita proti pisarni za vodnike.

Tam čakata nanju megi, brčkone iz njunega hotela. Še se pozabavata, da vpleteta v grivo vsakega meza zelen trak, in slednjič se odločita za odhod. En vodnik jima pomaga v sedlo in Ludovik Hughe vidi, kako odhajata obe počasi v solnce, v tem nedeljskem veselju navzgor v smeri proti Montenversu... na poti k lepemu obedu, ki ga Marija ne bo servirala v čepici in predpasniku pod grajajočimi očmi gospe Hughe, ampak ki ga bo použila mirna in srečna sredi veličastne in prijateljske narave, spominjajoč se morebiti, da ji je prejšnji mesec dajala Melanija ostanke vseh v vzbočeno skledo Turka, njenega starega, bolhava-ga mačka, ki so ga spravile garje na drugi svet...

DEVET IN DVAJSETO POGAVJE.

Ludovik Hughe jima je dolgo časa oddaleč sledil.

A ko se je pot za mezge jela zoževati, se je moral Ludovik ustaviti, kajti sicer bi bil kot to dopoldne edini potnik na tem potu nujno opažen, in to ne da bi se bil pripravil, kot je želel, za prvo srečanje.

V ostalem je vsaka pozivedba nepotrebna.

Ludovki Hughe ve sedaj od ostalih vodnikov, da sta obe gospodični nastanjeni nad Chamonix-jem v čisto malem stanovanju hotela v Montenversu.

To mu zadostuje.

Ludovik se vrne živahno korakajoč v krasnem vremenu proti hotelu »Des Alpes«: pogled mu razveseljuje iskrenje ledenikov in srce mu bije v prsih pod težo ljubzni in sreče. Tu kosi v veliki dvorani, ki je vsa šumna od simpatičnih in razdraganih družin, sredi katerih se dotikajo s komolci izlizanci s sukničji po zadnji modi, nalepo-tičene ženske... »skodelice čokolade«, dospele z vlakom, »da bi videle led«, a tudi pravi visoki turisti z masivnimi postavami in v debelih volnenih jopičih, s strašansko okovanimi čevlji na nogah, s pečenimi in prepečenimi obrazi, natovorjeni s težkimi nahrbtniki, derezami, vrvmi in krampi.

In med jedjo mu gre na smeh ob enostavni možnosti sreče: »Kdo ve, ali ne bo kmalu ona tu pri tej mizi pred menoj in se nasmihala mojemu nasmešku... smejala mojemu smehu... sredi tega veselja...?«

Prijazna brzojavka njegovega očeta ga še bolj uteši. Vsa težava je zdaj le še pred njim; in njegov prijatelj župnik mu je rekel: ljubezen je silna kakor smrt.

Tako gre Ludovik Hughe zopet gori v svojo sobo, sede za pisalnik in piše:

Hotel »Des Alpes«, v nedeljo zvečer.

Cenjena gospodična!

To pismo Vas bo najbrž začudilo.

Da Vas le ne bi ranilo!

Piše Vam kaj nesrečno bitje... Toda ena beseda od Vas lahko spremeni vso to žalost v največje veselje, ki se da sploh misliti.

Pozabite, če je mogoče, na trpko življenje, ki so Vam ga žal pripravljali pri mojih starših. Spominjajte se samo Ludovika Hugha, ki Vas je takoj izpočetka rad videl... in Vas tudi takoj ljubil.

Te ljubezni Vam nisem nikoli priznal. Ampak Vi ste prebistra, prerazumna, da bi tega ne bila uganila...

Tako lahko občutite, kakšen je bil moj obup, ko sem, prišedši v Rože, doznal, da Vas je bilo nepomirljivo sovraštvo kuharice nenadoma nagnilo, da ste odšli.

Od tega trenutka dalje sem imel le en cilj: da Vas zopet najdem in da govorim z Vami z odprtim srcem. Naš dragi prijatelj, gospod župnik od Sv. Frančiška Saleškega, mi je po daljšem oklevanju blagovolil dati Vaš naslov. Prihite sem takoj semkaj... Zagledal sem Vas davi pri veliki maši v Chamonix-ju, a nisem se Vam hotel javiti brez Vašega dovoljenja.

In ravno tega dovoljenja Vas mislim danes prositi.

Rad bi, da bi mi naklonili eno uro, da bi mogel v tej veličastni narodi, ki navaja k širokogrudnosti in odpuščanju, zagovarjati svojo zadevo... Izrazil bi Vam svojo ljubezen tako spoštljivo in tako globokočuteno... Povedal bi

Vam, da ste bili prejasna zvezda v noči moje viharne mladosti, ki je bila brez večje vernosti. In da sanjam, kako bi ustalil to zvezdo za zmiraj na mojem nebu...

Izrekli boste tedaj odločbo o življenju ali smrti. Davi sem pri maši molil k istemu Bogu kot Vi... k Bogu ljubezni in dobrote; in sem ga prosil, da bi poslal ugodno razpoloženje v Vaše srce za tedaj, ko boste dobili to pismo.

Ni Vam treba praviti, s kakšno bojznijo pričakujem Vašega odgovora! Ko ga boste pisali, mislite na to bojazen... Pomislite, da držite v svojih prstih celo moško srce. Rotim Vas, ne zdrobite tega srca! Še enkrat: bodite dobri do tistega, ki ne more več živeti brez Vas.

Ludovik Hughe.

Mladenič je počasi prebral še enkrat svoje pismo. Zdelo se mu je zelo hladno... O, če bi ne bil brzdal svojega peresa, kako drugačno pismo bi ji bil lahko napisal. A morda je bolje, da je sestavljeno v bolj rezerviranem tonu.

Ludovik Hughe ga skrbno zapečati, napiše naslov:

Gospodična Marija Durand, Hotel v Montenversu, in pozvoni poslužniku.

»Tu je najprej bankovec za vas. Potem mi pa obljubite, da boste dostavili čisto zagotovo to pismo naslovljenki.«

Sluga, prebrisanec pogleda ovoj:

»Hotel v Montenversu? Moj bratranec, ki je vodnik, gre nocoj s svojim mezgom v Montenvers.«

»Je-li to zanesljiv dečko...?«

»Zelo zanesljiv!...«

»Dobro, tu je še en bankovec za njega.«

Selove oči zasijejo veselja:

»Zanesite se name!... To pismo bo odšlo še nocoj. Ali bo kaj odgovora?«

»Imel bi ga zelo rad... Ko bi vaš bratranec mogel počakati...?«

»O, počakal bo... Posebno nocoj se mu ne bo nič mudilo... A mogoče ga boste dobili šele jutri zjutraj... razen z zadnjim vlakom, če bi ga dal strojevdi...«

»Tudi ta bo dobil svojo napitnino!«

Da bi premotril svojo nestrpnost, stopi Ludovik Hughe na edino chamonixjsko ulico, ki je vedno tako slikovita; odpošlje zahvalni telegram svojemu očetu in krene za nekaj ur malo tjavendan, navzgor v smeri »des Bossons«.

Hoja mu umiri vročino v možganih. Ludovik Hughe okusi resničen užitek, ko se čuti tako vsega okopanega, vsega odjenjanega v gorskem zraku.

Nad njim se užiga zvezdica, ki se močno blišči v temini živomodrega neba. Ludovik vidi v njej dobro znamenje. Drug za drugim privzemajo ledeniki nezaznavne barve... Ostri vrhovi prehajajo v zlate puščice, velike smreke v črn žamet, medtem ko nosi tam gori Mont-Blanc na kraju obzorja veličastno belino večnega snega...

In povsod okoli njega zvonkajo v skrivnosti gozdov zvončki čred in tarnajo v veliki tožbi nad padanjem otožni slapovi, kot da samo ihté, ihté...

Tam daleč v dolini odmevajo v hotelih zvonovi, ki kličejo k večerji.